

[https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.6\(347\).9-16](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.6(347).9-16)
УДК 021.84:021.61](477)"2024"(045)

Тетяна Устіннікова,
завідувачка відділу наукового опрацювання
обов'язкових примірників
Книжкової палати України
prim@ukrbook.net
<https://orcid.org/0000-0003-3473-9578>

Тетяна Жигун,
старша наукова співробітниця відділу
наукового опрацювання обов'язкових примірників
Книжкової палати України
prim@ukrbook.net
<https://orcid.org/0000-0001-8022-1505>

Аналіз стану доставляння обов'язкових примірників видань України у 2024 році

У статті подано результати аналітичного дослідження стану доставляння суб'єктами видавничої справи й суб'єктами у сфері медіа обов'язкових примірників (далі — ОП) вітчизняних видань упродовж 2024 р. Показники, що характеризують рівень доставляння й державної бібліографічної реєстрації ОП у 2024 р., проаналізовано в порівнянні з показниками 2023 р. Розглянуто питання звітності видавців і редакцій (інших установ) у сфері медіа про випуск видавничої продукції.

Ключові слова: база даних; обов'язковий примірник; видавнича продукція; державна бібліографічна реєстрація ОП; звіт; звітність; система ОП; стан доставляння ОП; суб'єкт видавничої справи; суб'єкт у сфері медіа

Постановка проблеми. Щороку, підсумовуючи результати дослідження стану доставляння обов'язкових примірників (далі — ОП) документів (видань), керуючись нормами вітчизняного законодавства в галузі видавничої справи та чинної системи ОП документів, фахівці Книжкової палати України на основі систематичних спостережень за повнотою й своєчасністю доставляння безоплатних примірників усіх видів видань, випущених суб'єктами видавничої справи та суб'єктами у сфері медіа на терені України, формують зведені адміністративні дані для забезпечення органів влади й суміжних галузей актуальною інформацією про видавничу діяльність в Україні, проводять державну бібліографічну реєстрацію доставлених ОП видань і вносять повні відомості про них у бази даних (далі — БД).

В Україні видавничу діяльність і систему ОП регламентують такі основні закони й підзаконні акти: Закон України від 05.06.1997 № 318/97-ВР "Про видавничу справу", Закон України від 09.04.1999 № 595-XIV "Про обов'язковий примірник документів", Кодекс України про адміністративні правопорушення, Закон України від 13.12.2022 № 2849-IX "Про медіа", Постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2002 № 608 "Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів".

Одним з інструментів визначення стану доставляння ОП видань є обов'язкова звітність суб'єктів видавничої справи про випуск неперіодичних книжкових видань за формою № 1-В (книги) (квартальна) "Звіт про випуск книжкової продукції", суб'єктів у сфері медіа про випуск медіа

за формами № 1-В (ЗМІ) (піврічна) "Звіт про випуск продукції друкованих засобів масової інформації"¹, які оформлюють в установленому порядку та надають Книжковій палаті України у визначені терміни. Крім того, останнім часом зростає випуск українських видань в електронній формі, зокрема на переносних електронних носіях інформації (локальні електронні видання), примірники яких Книжкова палата України також отримує для обліку та зберігання. Саме тому одним із важливих завдань установи є контроль за своєчасним наданням звітності суб'єктами видавничої справи та суб'єктами у сфері медіа. Виконання цих заходів має забезпечити своєчасне й у повному обсязі наповнення недоторканного фонду Державного архіву друку Книжкової палати України обов'язковими примірниками вітчизняної друкованої продукції.

Аналіз досліджень і публікацій. Джерельною базою аналітичного дослідження стану доставляння ОП у 2024 р. є законодавчі акти та розпорядчі документи [1—4]; статті М. Сенченка [5]; статистичні дані, опубліковані у збірнику "Друк України" [6; 7]; результати щорічних аналітичних досліджень, оприлюднені в науково-практичному журналі "Вісник Книжкової палати" [8].

Мета статті — висвітлення узагальнених результатів аналітичного дослідження стану доставляння ОП видань суб'єктами видавничої справи й діяльності друкованих медіа у 2024 р.

¹ У зв'язку з набуттям чинності ЗУ від 13.12.2022 № 2849-IX "Про медіа" розроблено й подано на розгляд у Держкомтелерадіо нову форму звітності № 1-В (медіа) (піврічна).

Виклад основного матеріалу дослідження.

Для характеристики рівня доставляння ОП видань та оцінювання динаміки й тенденцій розвитку видавничої галузі України результати аналітичних досліджень, проведених у звітному 2024 р., подано в порівнянні з показниками 2023 р.

Згідно з узагальненими даними, у 2024 р. отримано та здійснено державну бібліографічну реєстрацію 41 802 ОП усіх видів видань, у тому числі:

— 16 140 друк. од. основних видів неперіодичних текстових видань (книги, автореферати дисертацій, нотні, образотворчі та картографічні видання);

— 24 770 друк. од. друкованих газет (20 050) та інших періодичних (крім газет) і продовжуваних видань (4720) (журналів, збірників наукових праць, рекламних, інформаційних видань, бюлетенів, календарів);

— 752 друк. од. дрібнотрукованої продукції (каталоги устаткування, запасних частин, інструкції з експлуатації машин, алфавітні списки, розклад руху транспорту, плани семінарських занять тощо);

— 140 од. локальних електронних видань, які також доставляють на опрацювання й збереження у Книжкову палату України.

Порівняльний аналіз узагальнених даних 2024 р. (41 802 друк. од.) з аналогічними даними 2023 р., коли загалом було доставлено та опрацьовано ОП 44 595 видань, свідчить про зниження загального рівня доставляння ОП на 2793 друк. од., що становить 6,3%. Очевидною є тенденція до зменшення випуску видань у 2024 р.

Дослідження рівня доставляння ОП за видами видань у 2024 р. виявило зниження кількості доставлених ОП основних видів неперіодичних видань на 664 друк. од., або 4% (16 140 друк. од. у 2024 р. і 16 804 друк. од. у 2023 р.).

Результати дослідження стану доставляння та опрацювання основних видів неперіодичних друкованих видань у 2023—2024 рр. подано в табл. 1.

Таблиця 1

**Стан доставляння ОП основних видів
друкованих неперіодичних видань:
2023—2024 рр.**

Види неперіодичних видань	2023 р.	2024 р.	
	Кількість видань, друк. од.	Кількість видань, друк. од.	У % до 2023 р.
Усього, у т. ч.:	16 804	16 140	96,0
Книги та брошури	15 408	14 780	95,9
Нотні	140	139	99,3
Образотворчі	1 193	1 101	92,3
Картографічні	63	120	190,5

Окрім зазначених у таблиці ОП основних видів друкованих неперіодичних видань у 2024 р. було опрацьовано 140 примірників локальних електронних видань (на фізичних носіях інформації), що на 15 од. більше, ніж у 2023 р. (140 — у 2024 р. і 125 — у 2023 р.).

Дані табл. 1 свідчать, що ОП книг і брошур доставлено менше на 628 друк. од. (14 780 — у 2024 р. і 15 408 — у 2023 р.); нотних видань — 1 (139 і 140), образотворчих видань — 92 (1101 і 1193), але майже вдвічі більше доставлено ОП картографічних видань — 57 (120 і 63).

Із загальної кількості доставлених у 2024 р. ОП книг і брошур (14 780 друк. од.) 31,8%, або 4706 друк. од., становлять примірники видань, які було випущено минулими роками та своєчасно не доставлено, зокрема: 1 — 2002 р., 1 — 2005 р., 14 — 2008—2013 рр., 1097 — 2015—2022 рр., 3593 — 2023 р.

Станом на 01.01.2025 найбільше ОП друкованих неперіодичних видань доставлено такими державними видавництвами: ТОВ "Юридичне видавництво "Право", м. Харків — 240 друк. од.; Львівським національним університетом імені Івана Франка — 75; Київським національним університетом імені Тараса Шевченка — 68; Волинським обласним редакційно-видавничим підприємством "Надстир'я", м. Луцьк — 16.

Другий рік поспіль цей рейтинг очолює ТОВ "Юридичне видавництво "Право".

Поміж видавців інших форм власності найбільше ОП доставили: ТОВ "Видавництво Старого Лева", м. Львів — 494 друк. од.; ТОВ "Видавництво "Навчальна книга — Богдан", м. Тернопіль — 487; ТОВ "Стем освіта", м. Харків — 270; ТОВ "Видавництво "Ліра-К", м. Київ — 222; ТОВ "Освітній проєкт "Світ чекає крилатих від Анжеліки Цимбалару", м. Київ — 157; ТОВ "Видавничий будинок "Інтелект України", м. Харків — 146; Дочірнє підприємство "Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", м. Харків — 87; ФОП Стасюк Л. С., м. Хмельницький — 76.

У 2024 р. суттєво зміцнило позиції ТОВ "Видавництво Старого Лева", очоливши список суб'єктів інших форм власності. Варто також відзначити тернопільське видавництво "Навчальна книга — Богдан", яке майже наздогнало львів'ян. Ці видавництва разом із багатьма українськими колегами розвивають книговидавничу галузь у кризових умовах воєнного стану.

Упродовж 2024 р. фахівці Книжкової палати України проводили дослідження стану доставляння ОП друкованих медіа. За результатами моніторингу, доставлено та опрацьовано 20 050 друк. од.

(680 назв) газет і 4720 друк. од. (1266 назв) інших періодичних (крім газет) і продовжуваних видань — загалом 24 770 друк. од. (1946 назв).

Порівнюючи ці узагальнені дані з аналогічними показниками 2023 р. (26 929 друк. од. і 2065 назв), з'ясовано, що рівень доставляння ОП усіх

друкованих медіа знизився на 2159 друк. од., або 8%, за назвами — на 119 друк. од., або 5,8%.

Кількісні показники стану доставляння ОП газет обласними суб'єктами у сфері друкованих медіа у 2024 р. у порівнянні з 2023 р. деталізовано й наведено в табл. 2.

Таблиця 2

**Загальний стан доставляння обласними суб'єктами у сфері
друкованих медіа ОП газет: 2023—2024 рр.**

Область	2023 р.		2024 р.	
	Кількість назв	Кількість друк. од.	Кількість назв	Кількість друк. од.
Вінницька	44	1 676	42	1 646
Волинська	47	1 286	46	1 055
Дніпропетровська	31	1 161	30	1 115
Донецька	10	241	11	330
Житомирська	16	595	15	508
Закарпатська	20	647	18	538
Запорізька	21	449	17	492
Івано-Франківська	20	305	10	267
Київська	43	1 051	34	894
Кіровоградська	14	566	14	542
Луганська	—	—	—	—
Львівська	28	664	24	690
Миколаївська	16	497	13	449
Одеська	47	1 549	44	1 271
Полтавська	41	1 519	40	1 351
Рівненська	22	791	20	646
Сумська	21	1 026	22	1 032
Тернопільська	18	535	20	430
Харківська	21	622	24	707
Херсонська	5	38	4	17
Хмельницька	25	994	25	978
Черкаська	43	1 594	41	1 493
Чернівецька	11	362	10	292
Чернігівська	8	318	7	253
м. Київ	163	3 384	149	3 054
Усього	735	21 870	680	20 050

Дані табл. 2 свідчать про зниження рівня доставляння ОП газет у Книжкову палату України впродовж 2024 р. у порівнянні з 2023 р. Зокрема, загальна кількість доставлених ОП газет зменшилася на 1820 друк. од. (8,3%), за назвами — на 55 друк. од. (7,5%).

У порівнянні з 2023 р. кількість ОП доставлених газет за назвами збільшилася: у Харківській області — на 3 (відповідно 24 і 21), Тернопільській — 2 (20 і 18), Донецькій — 1 (11 і 10), Сумській — 1 (22 і 21), натомість зменшилася: у м. Києві — на 14 (149 і 163), Івано-Франківській — 10 (10 і 20), Київській — 9 (34 і 43), Запорізькій — 4 (17 і 21), Львівській — 4 (24 і 28), Миколаївській — 3 (13 і 16), Одеській — 3

(44 і 47), Вінницькій — 2 (42 і 44), Закарпатській — 2 (18 і 20), Рівненській — 2 (20 і 22), Черкаській — 2 (41 і 43), Волинській — 1 (46 і 47), Дніпропетровській — 1 (30 і 31), Житомирській — 1 (15 і 16), Полтавській — 1 (40 і 41), Херсонській — 1 (4 і 5), Чернівецькій — 1 (10 і 11), Чернігівській — 1 (7 і 8) областях. Без змін у Кіровоградській (14 і 14) та Хмельницькій (25 і 25) областях.

За результатами дослідження динаміки випуску газет в областях України виявлено, що невчасно доставлено 128 ОП газет за назвами, "лідують" редакції друкованих медіа м. Києва (25), Івано-Франківської (10), Київської (9), Одеської (9), Дніпропетровської (8), Запорізької (8), Вінницької (7), Харківської (7), Полтавської (6),

Черкаської (6), Тернопільської (5), Миколаївської (4), Закарпатської (3), Житомирської (3), Львівської (3), Рівненської (3), Волинської (2), Кіровоградської (2), Херсонської (2), Чернігівської (2), Донецької (1), Сумської (1), Хмельницької (1), Чернівецької (1) областей.

У 2024 р. було доставлено ОП 29 нових назв газет, які зареєстровано та внесено у БД "Друковані медіа України" (2022—2024). Найбільше ОП газет із новими назвами доставлено: з м. Одеси (8), м. Києва (6), Вінницької (3), Запорізької (2),

Полтавської (2), Харківської (2), Черкаської (2) областей; по 1 назві — із Київської, Миколаївської, Рівненської й Тернопільської областей.

Проведений у 2024 р. аналіз доставлених ОП періодичних (крім газет) і продовжуваних видань (4720 друк. од.) свідчить про зниження загального рівня їх доставляння в порівнянні з 2023 р. (5059 друк. од.) на 339 друк. од., що становить 6,7%.

Результати опрацювання доставлених ОП зазначених видань згруповано в табл. 3.

Таблиця 3

**Загальний стан доставляння ОП
періодичних (крім газет) і продовжуваних видань (за видами): 2023—2024 рр.**

Види періодичних (крім газет) і продовжуваних видань	2023 р.		2024 р.	
	Кількість назв	Кількість друк. од.	Кількість назв	Кількість друк. од.
Журнали	1 152	3 999	1 089	3 545
Продовжувані видання (збірники)	15	21	15	19
Рекламні видання, бюлетені	115	931	115	983
Інформаційні видання (експрес-інформація)	5	49	3	53
Календарі	41	54	42	110
Періодичні (крім газет) і продовжувані локальні електронні видання	2	5	2	10
Усього	1 330	5 059	1 266	4 720

Згідно з даними табл. 3, кількість ОП періодичних (крім газет) і продовжуваних видань, доставлених у 2024 р., зменшилася й за назвами становить 95,2% до 2023 р. (1266 — у 2024 р., 1330 — у 2023 р.), за кількістю друк. од. — 93,3% (4720 друк. од. — у 2024 р., 5059 друк. од. — у 2023 р.).

За результатами аналізу стану доставляння основних видів періодичних (крім газет) і продовжуваних видань упродовж 2024 р., кількість доставлених ОП журналів зменшилася на 454 друк. од., продовжуваних видань (збірники наукових праць) — на 2.

Кількісні показники ОП основних видів періодичних (крім газет) і продовжуваних видань за назвами, доставлених обласними суб'єктами у сфері медіа, наведено в табл. 4.

За результатами порівняльного аналізу показників табл. 4 з аналогічними даними 2023 р., поданими у статті [8], визначено, що кількість назв періодичних (крім газет) і продовжуваних видань зросла, зокрема: у Харківській — на 14 (відповідно 134 і 120), Львівській — 13 (166 і 153), Тернопільській — 6 (45 і 39), Івано-Франківській — 5 (31 і 26), Чернігівській — 3 (12 і 9), Київській — 2 (27 і 25), Черкаській — 2 (24 і 22), Вінницькій — 1 (32 і 31), Закарпатській — 1 (22 і 21), Миколаївській — 1 (5 і 4) областях, а зменшилась у м. Києві — на 56 (525 і 581), Одеській — 24 (48 і 72), Хмельницькій — 9 (16 і 25), Жито-

мирській — 8 (5 і 13), Дніпропетровській — 4 (53 і 57), Херсонській — 4 (2 і 6), Чернівецькій — 4 (18 і 22), Рівненській — 2 (19 і 21), Волинській — 1 (21 і 22), Донецькій — 1 (2 і 3), Сумській — 1 (18 і 19) областях.

Упродовж 2024 р. проведено державну бібліографічну реєстрацію 84 нових назв друкованих медіа (періодичних (крім газет) і продовжуваних видань). ОП доставлено з м. Києва (33 назви), Львівської (17), Тернопільської (7), Вінницької (4), Київської (4), Черкаської (4), Закарпатської (3), Одеської (3), Житомирської (2), Хмельницької (2), Дніпропетровської (1), Рівненської (1), Харківської (1), Чернівецької (1), Чернігівської (1) областей. Цими назвами поповнено БД "Друковані медіа України" (2022—2024).

Водночас у 2024 р. у Книжкову палату України не доставлено ОП 274 друкованих періодичних (крім газет) і продовжуваних видань за назвами, які виходили у 2023 р. і випуск яких продовжено. Такі порушення допущено редакціями м. Києва (93 назви), Львівської (39), Дніпропетровської (25), Харківської (16), Одеської (12), Закарпатської (11), Івано-Франківської (11), Хмельницької (9), Київської (8), Вінницької (7), Волинської (7), Запорізької (5), Кіровоградської (5), Сумської (5), Чернівецької (5), Рівненської (3), Черкаської (3), Чернігівської (3), Житомирської (2), Полтавської (2), Тернопільської (2), Миколаївської (1) областей.

**Кількість доставлених ОП основних видів періодичних (крім газет)
і продовжуваних видань за назвами: 2024 р.**

Область	Загальна кількість назв	Кількість назв за видами видань					
		2024 р.					
	2024 р.	Журнали	Продовжувані видання (збірники)	Рекламні видання, бюлетені	Інформаційні видання (експрес- інформація)	Календарі	Періодичні (крім газет) і продовжувані електронні видання
Вінницька	32	31	—	1	—	—	—
Волинська	21	21	—	—	—	—	—
Дніпропетровська	53	52	1	—	—	—	—
Донецька	2	2	—	—	—	—	—
Житомирська	5	5	—	—	—	—	—
Закарпатська	22	21	1	—	—	—	—
Запорізька	14	12	1	1	—	—	—
Івано-Франківська	31	28	2	—	—	—	1
Київська	27	23	1	3	—	1	—
Кіровоградська	10	10	—	—	—	—	—
Луганська	—	—	—	—	—	—	—
Львівська	166	97	1	67	—	1	—
Миколаївська	5	5	—	—	—	—	—
Одеська	48	47	1	—	—	—	—
Полтавська	17	16	1	—	—	—	—
Рівненська	19	19	—	—	—	—	—
Сумська	18	18	—	—	—	—	—
Тернопільська	45	26	1	8	—	10	—
Харківська	134	113	—	—	—	21	—
Херсонська	2	2	—	—	—	—	—
Хмельницька	16	16	—	—	—	—	—
Черкаська	24	24	—	—	—	—	—
Чернівецька	18	18	—	—	—	—	—
Чернігівська	12	11	1	—	—	—	—
м. Київ	525	472	4	36	3	9	1
Усього	1 266	1 089	15	115	3	42	2

Отже, за результатами дослідження стану доставляння ОП періодичних (крім газет) і продовжуваних видань у 2024 р. виявлено тенденцію до незначного зменшення їх надходжень у Книжкову палату України.

Для визначення рівня доставляння ОП видань у Книжкову палату України фахівці використовують дані звітів про випуск видавничої продукції за формами № 1-В (книги) (квартальна) і № 1-В (ЗМІ) (піврічна), що є ефективним інструментом контролю. Загалом у 2024 р. отримано звіти від 868 видавців: 646 суб'єктів видавничої справи та 222 суб'єктів у сфері друкованих медіа.

З-поміж 646 суб'єктів видавничої справи України невчасно надали звіти 72 видавці дер-

жавної форми власності, зокрема: ДП "Інженерно-виробничий центр "Алкон"; Білоцерківський національний аграрний університет; Інститут ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса; Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, м. Дніпро; Український науково-дослідний інститут продуктивності агропромислового комплексу Міністерства аграрної політики та продовольства України, м. Київ та інші.

Із запізненням надіслали звіти ще 334 суб'єкти видавничої справи України інших форм власності, поміж яких: ТОВ "Видавничий центр "Академія", м. Київ; ТОВ "Видавництво "Генеза", м. Київ; ТОВ "Видавничий дім "Дінтернал",

м. Київ; ПП "Торговий дім "Едельвейс і К", м. Вінниця; ФОП Єфетов О. В., м. Київ; ТОВ "Книгоноша", м. Київ; ТОВ "Медіасон", м. Івано-Франківськ; ТОВ "Нілан ЛТД", м. Вінниця; ТОВ "Видавничий дім "Освіта", м. Київ; ФОП Паляниця В. А., м. Тернопіль; ТОВ "Поліграфіст-3", м. Хмельницький; ФОП Смоленський С. О., м. Київ; ТОВ "Твори", м. Вінниця; ТОВ "Агентство "Україна", м. Київ та інші.

Звіти за формою № 1-В (ЗМІ) (піврічна) отримано лише від 222 суб'єктів у сфері друкованих медіа із 1470, що свідчить про низький рівень відповідальності видавців.

Відповідно до результатів опрацювання звітів, лише 166 суб'єктів у сфері друкованих медіа із 222 надіслали звіти за I, II півріччя 2024 р. вчасно. Зокрема серед *видавців, які випускають періодичні (крім газет) і продовжувані видання*: ВД "Академперіодика", м. Київ; Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці; ТОВ "Віра Проджект", м. Київ; ГО "Всеукраїнська асоціація ендovasкулярної нейрорентгенохірургії", м. Київ; Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське; Дрогобицький державний педагогічний університет імені І. Франка; Національний університет "Запорізька політехніка"; ТОВ "Експертус ТЕК", м. Київ; Київський національний лінгвістичний університет; Державна наукова установа "Книжкова палата України імені Івана Федорова", м. Київ; ФОП Ковальчук О. В., м. Кам'янець-Подільський; Міжнародна асоціація "Зварювання", м. Київ; ВД "Моя Вінничина", м. Вінниця; Мукачівський державний університет; Національний лісотехнічний університет України, м. Львів; Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків; ФОП Панькова А. С., с. Мукша Китайгородська (Хмельницька обл.); ПП "Технологічний центр", м. Харків; Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського; Тернопільський національний технічний університет імені І. Пулюя; Український інститут науково-технічної експертизи та інформації, м. Київ; Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця; серед *видавців, які випускають газети*: ТОВ "Аграрне видавництво", м. Київ; ТОВ "Редакція газети "Глухівщина" (Сумська обл.); ПП "Редакція газети "Голос Самбірщини", м. Самбір; КП "Запорізька міська друкарня "Дніпровський металург"; Національний університет "Запорізька політехніка"; ПП "Ін-Про", м. Київ; ТОВ "Обрії 1919", м. Ізюм (Харківська обл.); ГО "Освіта і суспільство", м. Київ; ТОВ

"Редакція газети Приорільська правда", с. Царичанка (Дніпропетровська обл.); ТОВ "Редакція газети "Сіверський край", м. Новгород-Сіверський; ТОВ "Редакція газети "Яготинські вісті".

Із запізненням звітували 56 суб'єктів, зокрема серед *видавців, які випускають періодичні (крім газет) і продовжувані видання*: Державний гемологічний центр України при МФУ, м. Київ; Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу; ТОВ "Інжиніринг", м. Київ; ТОВ "Видавництво "Ліра-К", м. Київ; ТОВ "Медичний маркетинг", м. Київ; Рівненський державний гуманітарний університет; КП "Редакція журналу "Малютко", м. Київ; ТОВ "Сітон", м. Київ; "Видавництво "Смірна", м. Черкаси; Український інститут експертизи сортів рослин, м. Київ; Фізико-технологічний інститут металів та сплавів НАН України, м. Київ; ФОП Шпак В. Б., м. Тернопіль; серед *видавців, які випускають газети*: ТОВ "Баришівський вісник", смт Баришівка (Київська обл.); ТОВ "Вісті Барвінківщини Медіа Центр", м. Барвінкове (Харківська обл.); ТОВ "Газета "Інфосіті", м. Харків; ПП "Редакція газети "Громадська думка", м. Біла Церква (Київська обл.); ПП "Монітор Н'юз", м. Горішні Плавні (Полтавська обл.); Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя (Чернігівська обл.); Підприємство "Профінформ" Федерації професійних спілок України, м. Київ; ТОВ "Редакція районної газети "Рідний край", м. Буринь (Сумська обл.); ТОВ "Суворов", м. Дніпропетровськ; ТОВ "Телерадіокомпанія "Торнадо", м. Білгород-Дністровський (Одеська обл.).

З 876 назв друкованих медіа, зазначених у звітах, у Книжкову палату України доставлено ОП 576 назв цих видань, відповідно 216 — не доставлено, випуск 84 назв — припинено.

Книжкова палата України тісно співпрацює з багатьма українськими державними установами й організаціями з питань діяльності вітчизняних суб'єктів видавничої справи та суб'єктів у сфері медіа.

Для посилення контролю за доставлянням ОП періодичних і продовжуваних видань на адресу Держкомтелерадіо було надіслано переліки друкованих медіа (газети — 938 назв, журнали — 1075), що зареєстровані в Національній раді України з питань телебачення та радіомовлення, але не доставляються в Книжкову палату України.

Щоквартально в Держкомтелерадіо подається інформація щодо суб'єктів видавничої справи (2024 р. — 36 видавців), які порушують Закон України "Про обов'язковий примірник документів" у частині недоставляння або порушення строків доставляння ОП документів, згідно з результатами опрацювання звітів № 1-В (книги) (квартальна).

З метою моніторингу виконання видавцями положень Закону України "Про забезпечення функціонування української мови як державної" на запит Уповноваженого із захисту державної мови впродовж звітного періоду підготовлено й надано інформацію щодо доставляння в Книжкову палату України ОП книжкових видань і друкованих медіа іншою, ніж державна, мовою (друковані медіа — 158 назв, книжкові видання — 104).

Цей перелік не є вичерпним, упродовж звіт-ного року надходить значний обсяг різноманіт-них запитів, листів від багатьох респондентів, і на всі питання фахівці Книжкової палати України надають вичерпні та обґрунтовані відповіді.

Висновки. Контроль за своєчасним і повним доставлянням ОП є запорукою ефективного функціонування системи ОП, тому, враховуючи наявні проблеми, удосконалюючи форми й ме-тоди роботи, фахівці Книжкової палати України прагнуть досягти максимального рівня поповнен-ня фонду Державного архіву друку.

За результатами аналітичного дослідження та порівняння показників 2024 р. і 2023 рр. ви-явлено зменшення випуску видань і зниження за-гального рівня доставляння ОП (44 595 друк. од — у 2023 р., 41 802 друк. од. — у 2024 р.),

тобто опрацьовано на 2793 менше доставлених ОП, що становить 6,3%.

Дослідження рівня доставляння ОП за вида-ми видань свідчить про зменшення кількості до-ставлених ОП основних видів неперіодичних ви-дань на 664 друк. од., або 4% (16 804 — у 2023 р. і 16 140 — у 2024 р.).

У 2024 р. здійснено державну бібліографічну реєстрацію 20 050 друк. од. (680 назв) ОП газет і 4720 друк. од. (1266 назв) періодичних (крім газет) і продовжуваних видань — загалом 24 770 друк. од. (1946 назв). Кількість доставлених ОП друкованих періодичних видань скоротилася на 2159 друк. од., або 8%, за назвами — на 119 друк. од., або 5,8% (26 929 друк. од. та 2065 назви — у 2023 р. і 24 770 друк. од. та 1946 назв — у 2024 р.).

Рівень доставляння ОП газет у Книжкову па-лату України впродовж 2024 р. знизився в порів-нянні з 2023 р. Зокрема, загальна кількість до-ставлених ОП газет зменшилася на 1820 друк. од. (8,3%), за назвами — на 55 друк. од. (7,5%).

Аналіз кількості доставлених ОП періодичних (крім газет) і продовжуваних видань (4720 друк. од.) також свідчить про зниження загального рівня їх доставляння в порівнянні з 2023 р. (5059 друк. од.) на 339 друк. од. (6,7%).

Список бібліографічних посилань

1. Про обов'язковий примірник документів : Закон України від 9 квіт. 1999 р. № 595-XIV. *Офіційний вісник України*. 1999. № 18. С. 36.
2. Про адміністративні правопорушення : Кодекс України від 7 груд. 1984 р. № 8073-X. *Верховна Рада України* : офіційний вебсайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>.
3. Про медіа : Закон України від 13 груд. 2022 р. № 2849-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 47—50. С. 120.
4. Про затвердження форм звітності № 1-В (книги) (квартальна) "Звіт про випуск книжкової продукції", № 1-В (ЗМІ) (піврічна) "Звіт про випуск продукції друкованих засобів масової інформації" та інструкцій щодо їх заповнення : Наказ Держкомтелерадіо від 09.01.2014 № 1. *Верховна Рада України* : офіційний вебсайт. URL: <http://comin.kmu.gov.ua>.
5. Сенченко М. Проблеми Книжкової палати України і вітчизняного книговидання — 2012 рік. *Вісник Книжкової палати*. 2013. № 1. С. 3—7.
6. Друк України (2023) : стат. зб. / уклад. А. Воронцова. Київ : Кн. Палата України, 2024. 76 с.
7. Друк України (2024) : стат. зб. / уклад. А. Воронцова. Київ : Кн. Палата України, 2025. 76 с.
8. Устіннікова Т., Жигун Т. Аналіз стану доставляння обов'язкових примірників видань України у 2023 році. *Вісник Книжкової палати*. 2024. № 5. С. 9—15. DOI: 10.36273/2076-9555.2023.5(334).9-15.

Tetiana Ustinnikova,

*Head of the Scientific Processing Department
Mandatory Copies of the Book Chamber of Ukraine*

Tetiana Zhyhun,

*Senior Researcher of the Scientific Processing Department
Mandatory Copies of the Book Chamber of Ukraine*

Analysis of the delivery state of Ukrainian publications mandatory copies in 2024

The article presents the results of an analytical study of the state of delivery by publishing entities and media entities of legal deposit copies (hereinafter referred to as legal deposit copies) of domestic publications during 2024. Indicators characterizing the level of delivery and state bibliographic registration of legal deposit copies in 2024 were analyzed in comparison with the indicators of 2023.

The issue of reporting by publishers and editorial offices (other institutions) in the media sector on the release of publishing products is considered.

Keywords: database; legal deposit copy; publishing products; state bibliographic registration of legal deposit copies, report; reporting, legal deposit system, state of legal deposit delivery, publishing entity, media entity

References

1. Pro obovyazkovij primirnik dokumentiv : Zakon Ukraini vid 9 kvit. 1999 r. № 595-XIV. (1999). *Oficijnij visnik Ukraini*, 18, p. 36.
2. Pro administrativni pravoporushennya : Kodeks Ukraini vid 7 grud. 1984 r. № 8073-X. (1984). *Verhovna Rada Ukraini : oficijnij vebсайт*. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>.
3. Pro media : Zakon Ukraini vid 13 grud. 2022 r. № 2849-IX. (2023). *Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukraini*, 47—50, pp. 120.
4. Pro zatverdzhennya form zvitnosti № 1-V (knigi) (kvartalna) "Zvit pro vipusk knizhkovoyi produkciyi", № 1-V (ZMI) (pivrichna) "Zvit pro vipusk produkciyi drukovanih zasobiv masovoyi informaciyi" ta instrukcij shodo yih zapovnennya : Nakaz Derzhkomtelradio vid 09.01.2014 № 1. (2014). *Verhovna Rada Ukraini : oficijnij vebсайт*. Available at: <http://comin.kmu.gov.ua>.
5. Senchenko M. (2013). Problemi Knizhkovoyi palati Ukraini i vitchiznyanogo knigovidannya — 2012 rik. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 1, pp. 3—7.
6. Voroncova. A. [uklad.]. (2024). *Druk Ukraini (2023) : stat. zb.* Kyiv: Kn. Palata Ukraini.
7. Voroncova. A. [uklad.]. (2025). *Druk Ukraini (2024) : stat. zb.* Kyiv: Kn. Palata Ukraini.
8. Ustinnikova T. & Zhigun T. (2024). Analiz stanu dostavlyannya obov'yazkovih primirnikiv vidan Ukraini u 2023 roci. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 5, pp. 9—15. doi: 10.36273/2076-9555.2023.5(334).9-15.

Надійшла до редакції 15.04.2025

[https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.6\(347\).16-22](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.6(347).16-22)
УДК 002:087.5](477)(091)(045)

Алла Лисенко,
кандидатка філософських наук,
старша наукова співробітниця
Книжкової палати України

*Дитяча книга — джерело майбутнього нації**

У статті розглянуто історію становлення світової і української дитячої літератури та її сучасний вимір. Досліджено найпрестижніші літературні премії, конкурси, рейтинги дитячої світової та української літератури. Узагальнено жанри дитячої літератури, розкрито їх сутнісні характеристики та місце в просторі сучасної української дитячої книги. Визначено основні функції літератури для дітей та з'ясовано їх роль в культурному житті людини і суспільства. Розкрито загальні риси дитячої літератури, які визначають успіх книжок серед дітей, а саме: безпосереднє сприйняття дійсності, динамічний і цікавий сюжет, змістовність, доступність, конкретність образів, ясність, виразність мови, різноманітність тем, чітке розмежування добра і зла, оптимізм та гумор. Проаналізовано відповідність рівня розвитку дитячої літератури до реальних потреб і запитів сучасності та встановлено, що сучасна дитяча література повною мірою задовольняє інтелектуальні, емоційні, моральні та естетичні потреби у формуванні світогляду та становленні особистості дитини.

Ключові слова: дитяча література; культура книги; особистість; світогляд; освіта; навчання; виховання

Постановка проблеми. Культура книги є невід'ємною частиною національної культури. Культура мови, освіченість дають можливість дитині відчувати себе впевнено і незалежно. Завдяки книгам формується світогляд дитини, основи інтелектуальної діяльності та вміння спілкуватися з навколишнім світом. Книга є своєрідним дороговказом, путівником, помічником для кожної дитини, яка самостійно вибудовує своє особисте, індивідуальне ставлення до життя.

Дитяча література є частиною художньої літератури, яка вирізняється своїм унікальним положенням щодо трьох інституцій: видавничої справи, освіти та виховання. Ключовими ознаками є спрощена мова її текстів та врахування вікових особливостей читацької аудиторії.

Сучасна дитяча література має адаптуватися до вимог та можливостей своїх читачів. Вона долає комунікативну відстань між нерівними сторонами, шляхом адаптації мови, тематики та

* Статтю подано в авторській редакції зі збереженням пунктуації, орфографії та стилістики.